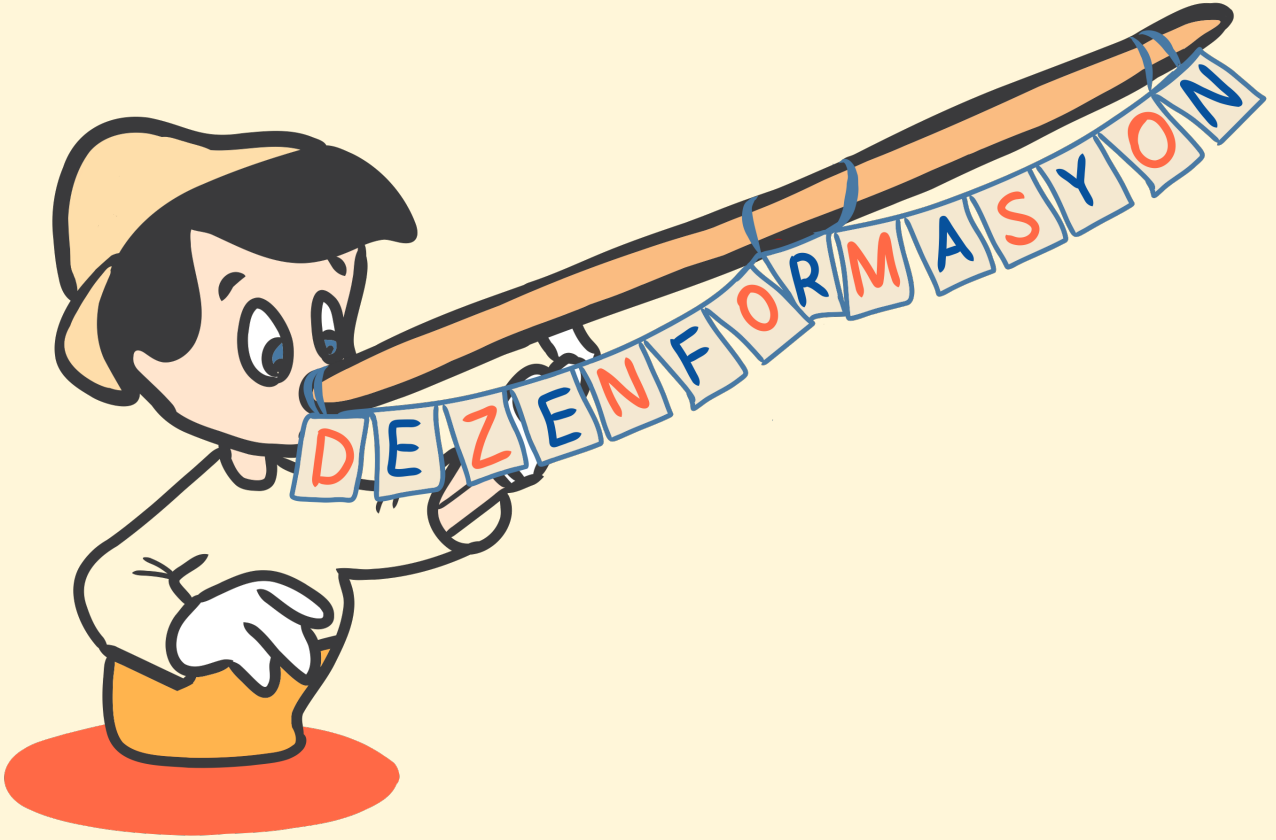

Basın Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Dezenformasyon Odağında İncelenmesi

Yusuf Emre Şerali

Yayımlayan / Publisher
Demokrasi Araştırmaları Merkezi
Center for Democracy Research

Başkan / President
Kadir Yağız Çetin

Başkan Yardımcısı & İçerik Direktörü / Vice President & Content Director
Yusuf Emre Şerali

Araştırma Direktörü / Research Director
Arda Ozan Sirkeci

İdari Direktör / Managing Director
Selin Ongan

Ürün Direktörü / Product Director
Selen Öncüoğlu

Proje Direktörü / Project Director
Görkem Savaşeri

Kreatif Direktör / Creative Director
Hilal Merve Yılmaz

Son günlerde medyada kendisine sıkça yer bulan halk arasındaki adıyla “Dezenformasyon Yasası”nın neleri içerdiği ve hukuki açıdan yaşanması muhtemel sıkıntılar veya teklifle getirilmek istenen düzenlemenin başlı başına bir sıkıntı olarak görünmesi bu yazıda incelenecektir.

Teklif Neleri İçeriyor?

Teklif, genel manada internet haber siteleri ve basın kartı hakkında düzenlemelerden oluşmaktadır. 40 maddeden oluşan teklifin ilk 28 maddesi bu konular üzerinde durmaktadır, son iki maddesi de yürürlük maddeleri olan teklifin arada kalan 10 maddesinin içinde ise kamuoyunun haftalardır yürüttüğü tartışmaların odak noktası olan “dezenformasyon” maddesi kendisine yer bulmuştur. Türk Ceza Kanunu’na yeni bir suç tipi olarak eklenecek olan “Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” suçu yazıda detaylı olarak incelenecektir.

İnternet Haber Siteleri

Teklifin başlangıç maddelerinde internet haber sitelerine yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Bugüne kadar Basın Kanunu kapsamında değerlendirilmeyen internet haber siteleri, yapılmak istenen düzenlemelerle birlikte Basın Kanunu kapsamına alınacak ve süreli yayın olarak değerlendirilecektir.

5187 sayılı Basın Kanunu’na göre süreli yayın “*Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınları*” anlamına gelmektedir. Süreli yayınların belirli yükümlülükleri kanunda sayılmıştır. Süreli yayınların Basın Kanunu m.5’e göre belirli şartları taşıyan en az bir sorumlu müdürü bulunması gerekmektedir. Basın Kanunu m.4’e göre haber ajansı yayınları hariç olmak üzere her türlü süreli yayında yönetim yeri, sahibi veya temsilcisinin adı, sorumlu müdürün adı ve yayının türü gösterilmek zorundadır. Ayrıca süreli yayınların çıkarılması için yönetim yerinin bağlı olduğu Cumhuriyet Başsavcılığına beyanname verilme zorunluluğu da bulunmaktadır.

Söz konusu değişiklikle kanunun ikinci maddesine internet haber siteleri kavramı eklenecek ve şu şekilde tanımlanacaktır: *İnternet ortamında, belirli aralıklarla haber veya yorum niteliğinde yazılı, görsel veya işitsel içeriklerin sunumunu yapmak üzere kurulan ve işletilen süreli yayın*

Bu tanım baz alınarak bir değerlendirme yapıldığında akla ilk gelecek soru sosyal medya platformları üzerinden haber veya yorum niteliğinde içerik sunan hesapların akibetinin ne olacağıdır. Sosyal medya hesaplarının bu kapsama dahil edilip edilmeyeceği hususunu aydınlatmak adına teklifle Basın Kanunu'nun dördüncü maddesine eklenecek fıkralara bakılması icap edecektir.

İlgili fıkra "*İnternet haber sitelerinde ayrıca, faaliyet gösterdiği iş yeri adresi, ticari unvanı, elektronik posta adresi, iletişim telefonu ve elektronik tebligat adresi ile **yer sağlayıcısının** adı ve adresi kendilerine ait internet ortamında kullanıcıların ana sayfadan doğrudan ulaşabileceği şekilde ve iletişim başlığı altında bulundurulur.*" şeklindedir. Fıkroda yer alan yer sağlayıcısı kavramının bu sorunu tanımlamada yol göstereceğini düşünmekteyim.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un ikinci maddesine göre Twitter, Instagram, Facebook vb. sosyal medya siteleri "sosyal ağ sağlayıcı" olarak tanımlanmıştır. Sosyal ağ sağlayıcı, sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişileri ifade eder.

Basın Kanunu'na eklenen fıkradan ise internet haber sitelerinin bir yer sağlayıcı aracılığıyla hizmet verebileceğini anlamaktayız. Yer sağlayıcılık, yaygın bilinen adıyla "hosting" hizmetinin Türkçe karşılığıdır. Kanunun uygulamasında sosyal medya platformları yalnızca sosyal ağ sağlayıcı olarak kabul edilirse söz konusu hükümler bu platformlarda yer alan sayfalar hakkında uygulanmayacaktır.

Buna karşın bu tarz sosyal medya platformlarının da kişilere bir yer sağlayıcılık yani hosting hizmeti verdiği düşünülüp kabul edilirse bu platformlarda yer alan sayfalar da ilgili kanuna tabi olacaktır.

Sosyal medyada açılmış, haber paylaşan sayfaların internet haber sitesi sayılması durumunda bu sayfaların sahipleri, teklifteki başka bir madde ile basın kartı sahibi olabilecektir. Bu durum kabul edilirse yalnızca basın kartının sağladığı avantajlardan faydalanmak adına bir sosyal medya sitesinde haber içerikli bir sayfa açılıp risk oluşturmayacak bazı haberler paylaşıp basın kartı alınabilmesi mümkün hale gelecektir.

Düzenleme bu şekilde yorumlansa bile yaşanması muhtemel bu durumun önüne geçmek için bazı düzenlemeler yapılması mecburdur.

Aynı zamanda eğer bu şekildeki sayfalar Basın Kanunu'na göre internet haber sitesi sayılmayacaksa, bir internet sitesi tasarlayıp site üzerinden haber paylaşmaktansa, hem masraftan hem kanuni yükümlülüklerden de (beyanname verilmesi, adres kişi beyanı vb.) kurtulmak adına sosyal medya sitelerinde haber paylaşmak tercih edilebilir bir seçenek olarak gözükecektir. Prosedürler bu yol kullanılarak atlatılmış olacaktır.

Kanun koyucu tarafından bu tarz meydana gelmesi muhtemel sıkıntıların öngörülmemiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Basın Kartına İlişkin Düzenlemeler

Yapılmak istenen düzenlemeyle basın kartı resmi kimlik statüsü kazanacaktır. Basın Kanunu'na eklenecek ek maddelerle birlikte basın kartı türleri tanımlanacaktır. Bir başka ek maddeyle ise basın kartı alabilecek kişiler belirlenmiş olacaktır.

Basın kartı alabilecek kişilerin taşınması veya taşınmaması gereken şartlar da değişiklik ile birlikte yürürlüğe girecektir. Bu maddeye göre basın kartı talep edenlerin başvuruda bulunabilmeleri için;

- 18 yaşını bitirmiş olması,
- En az lise veya dengi bir eğitim kurumundan mezun olması,
- Kısıtlanmış veya kamu hizmetinden yasaklanmış olmaması,
- Kasten işlenen bir suçtan dolayı 5 yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına çarptırılmış olmaması,
- Kanunda detaylıca sayılmış suçlardan dolayı hapis cezası süresine bakılmaksızın, hüküm giymemiş olması,
- Medya faaliyeti dışında ticari faaliyette bulunmaması, şartlarını karşılaması gerekecektir.

Ayrıyeten Basın Kartı Komisyonu üyelerine ilişkin ve basın kartının iptali ve sonuçlarına yönelik hükümler de düzenleme sonucunda yürürlüğe girecektir.

Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma (Dezenformasyon)

Basında ve kamuoyunda sıkça dile gelen basına sansür olarak nitelendirilen maddenin Türk Ceza Kanunu'na eklenmesi "Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma" ismiyle yapılacaktır.

Komisyonunda değiştirilen ikinci fıkrasıyla beraber madde "**Sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle, ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı ile ilgili gerçeğe aykırı bir bilgiyi, kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.**

Fail, suçu gerçek kimliğini gizleyerek veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlemesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilen ceza yarı oranında artırılır." şeklinde TBMM Genel Kurulunda oylanacaktır.

Muhalefetin, basın mensuplarının, vatandaşların ve hatta ilerleyen kısımlarda bahsedileceği üzere Yargıtay yargıcının yoğun tepkilerine karşın madde komisyon görüşmeleri sırasında teklif metninden çıkarılmamıştır. TBMM Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında da iktidarın bu maddeyi yasalaştırma konusundaki ısrarının devam edeceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Maddede sıkıntılı olarak tespit edilen noktalar hakkında değerlendirmeler yapılmadan önce, maddenin yürürlüğe girdiği bir senaryoda yaşanması muhtemel bazı karışıklıklar (geleceğe yönelik tahminler, araştırma kuruluşlarının devlet istatistikleriyle çelişen verileri vb.) hakkında gerçeğe aykırı bilgi kavramı etrafında detaylı bir değerlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Gerçeğe Aykırı Bilgi Kavramı Üzerine Değerlendirmeler

İlk olarak maddede yer alan "gerçeğe aykırı bilgi" kavramı üzerinden ilerlenmesi gerekmektedir. Mevzubahis olan gerçeğe aykırılık hangi kritere göre belirlenecektir? Bir bilginin yalnızca günün doğrularına uygun olmadığı ispatı cezalandırmak için yeterli olacak mıdır? Yoksa bilgide var olan "gerçeğe aykırılığın" anında ortaya çıkarılıp doğru halinin mevcudiyeti mi cezalandırma için aranacaktır?

Günün doğrularına uymama durumu kabul edilecekse, tahmin içeren haberler ve özellikle ileriye dönük, ekonomik yahut başka konularda ortaya atılan senaryoların tamamının cezalandırılması gerekecektir. Örnek olarak doların 10 lira olacağını söyledikleri gerekçesiyle yargılanan insanlar verilebilir. Söyledikleri dönemin gerçeğine uymayan bu öngörüden dolayı, söz konusu madde yürürlükte değilken yargılanan insanlar bu maddeyle birlikte nasıl bir yargılama sürecine tanık olacaklarını kestirmek gerçekten çok güç olacaktır.

Bu kişilerin, ilk aşamada mahkumiyet kararı aldıklarını varsayalım. Doların 10 lira olduğu gün söz konusu kişilerin verdiği bilgi günün gerçeklerine aykırı olmaktan çıkacak, tahmin olmanın ötesine geçip tamamen bir gerçek olacaktır. Bu aşamada sonradan gerçekleşebilecek o anın gerçeklerine uymayan bilgiler açısından çok daha açık bir düzenleme yapılması gerekirdi.

Bir başka örnek olarak tam tarih verilerek yapılan tahminler veya komplo teorisyenlerinin teorileri verilebilir. Herhangi bir bilimsel dayanağı olup olmadığına bakılmadan beklenen İstanbul depremi ile ilgili tahmin yapan kişiler düşünelim. Söz konusu kişilerden birinin (Kişi A) 2029 senesine kadar deprem olmayacak dediğini, bir başkasının da (Kişi B) 2027 senesinde deprem olacak dediğini düşünelim.

Söz konusu bilgiler korku, endişe ve panik yaratmaya elverişli bilgilerdir ancak maddede geçen “sırf” ve “saik” kelimelerinin de hesaba katılması durumunda maddenin uygulanması oldukça karmaşık bir hal alacaktır. Örneği aklımızda tutarak bu iki kelime hakkında bir değerlendirme yapıp sonrasında maddede yer alan “gerçeğe aykırılık” ifadesinin bu örnek üzerinde nasıl uygulanacağını tartışmamız mümkün olacaktır.

Örnekte yer alan kişilerin; bu bilgilerin korku, endişe ve panik yaratacağını öngörebilecek olmasına rağmen isimlerinin gündemde yer alması ve kişisel şöhretlerinin artması amacıyla bu bilgileri alenen yayması durumunda cezalandırılıp cezalandırılmayacakları tartışmaya son derece açık bir konu olacağından “sırf” kelimesinin maddede yer alması kafa karışıklığı yaratacaktır. Maddenin lafzına sıkı sıkıya bağlı kalıp tek amaçlarının korku, endişe ve panik yaratmak olmayıp şöhret kazanmayı da amaçlarından biri olarak görülmesi durumunda suç oluşmayacaktır. Bununla birlikte amaçlar arasında nedensellik bağı kurup korku, endişe ve panik yaratmayı şöhrete kavuşmak için bir araç olarak kullandıkları kabul edilse bile cezalandırılmaları hakkında kesin bir sonuca ulaşamayacaktır.

Sırf kelimesi ile birlikte aynı cümlede “saik” kelimesini kullanılması var olan karmaşayı daha da derinleştirmektedir.

Saik, failin amacının ve kastının dışında kişinin iç dünyasıyla ilgili bir kavramdır. Amacın altında yatan güdü olarak tanımlanması mümkündür.

Söz konusu olayda hem sırf endişe, korku ve panik yaratmayı arayıp hem de kişinin bu unsurları gerçekleştirme saikiyle hareket etmesini beklemek söz konusu örneklerde içinden çıkılmaz bir hal yaratmaktadır. Örneklerdeki kişilerin amaçlarının endişe, korku ve panik yaratmak olmadığı yalnızca isimlerinin gündeme gelmesi amacıyla bu bilgileri paylaştığı görülmektedir ancak bu kişilerin gündeme gelmesinin yolu verdikleri bilgilerin halk arasında endişe, korku ve panik yaratmasından geçmektedir. Söz konusu olayda kişilerin amaçlarının sırf endişe, korku ve panik yaratmak olmadığını görmekteyiz ancak kişilerin amaçlarının altında yatan asıl isteğin endişe, korku ve panik yaratmaktan geçtiği de anlaşılmaktadır.

İki kelimenin yarattığı zıtlık sonucunda Kişi A'nın ve Kişi B'nin akıbetinin ne olacağını kestirmek iyice zorlaşacaktır.

Sırf ve saik kelimelerinden doğan tartışmaları bir kenara bırakıp “gerçeğe aykırı bilgi” kavramı üzerinde tartışmalarımıza dönelim.

Kişi A'nın ve Kişi B'nin verdiği bilgiler günümüz gerçeklerine uymamaktadır. Geleceğe dönük kesin yargı bildiren ifadelerde bulunan bu kişilerin beyanları kanuna göre gerçeğe aykırı olarak nitelendirilecek midir? Cevabımız evet ise iki kişi hakkında da dava açılıp mahkumiyet kararı verilmesi gerekmektedir. Cevabımızın olumsuz olması için ise kanunun uygulanması sırasında bu şekilde geleceğe dönük tahminlere yönelik olarak gerçeğe aykırılık için söz konusu bilgilerde verilen tarihlerin dolması beklenmelidir.

Bahsettiğimiz senaryoda 2028 yılında deprem olduğunu varsayalım. Bu durumda her iki kişinin de verdiği bilgilerin gerçeğe aykırı bilgi olduğu ayyuka çıkacaktır ve iki kişinin de salt “gerçeğe aykırı bilgiyi alenen yaydığı” rahatlıkla söylenebilmekle birlikte cezalandırılmasında da bir beis bulunmayacaktır. Kanunun bu şekilde yürürlüğe girmesi hukuki öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerini yerle bir edeceğinden dolayı teklif metninden tamamen çıkarılması isabet olacaktır.

Elimizdeki senaryoda suçun işleniş tarihi hakkında da belirsizlikler mevcuttur. Ancak suçun oluşması için bilginin gerçeğe aykırı olması aranacağından kişilerin bilgileri alenen yaydıkları ilk anda cezalandırılmaları hakkaniyetli olmayacaktır. Bilginin gerçeğe aykırılığının kesin olarak tespit edildiği anı suçun işlenme anı olarak kabul etmek mantıklı bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka senaryoda ise günümüzde sıkça yaşanan, araştırma kurumlarının verileri ile devlet kurumlarının verileri arasındaki tutarsızlık söz konusu maddenin uygulanması konusunda kafa karışıklığına yol açacaktır. Günümüzde toplum için çok büyük sıkıntı yaratan durumlardan birinin üzerinden gidelim. TÜİK'in açıkladığı enflasyon oranı ile araştırma kurumlarının açıkladığı oranlar arasında kayda değer farklar gözükmemektedir. Devlet kurumlarına olan güvenin azalması ve vatandaşların TÜİK istatistiklerine nazaran alım gücünün daha fazla düşmesi dolayısıyla insanlar TÜİK verilerine güvenmek yerine başka kurumların verilerini daha gerçekçi bulup o verilere itibar etmektedir. Söz konusu verilerin gerçeğe uygunluğu hükümetin onayına mı bağlı olacaktır yoksa mahkemeler bu konuda bilirkişiye mi müracaat edeceklerdir? Devletin verilerinin gerçeğe aykırı çıkması durumunda ise mahkemeler aracılığıyla kurumlara (tüzel kişilere hapis cezası uygulanamaz, sorumluluk müdürlerine aittir) ceza verilecek midir? Gerçek manada bir hukuk devletinde zaten bu tarz bir maddenin yürürlükte bulunmaması gerekirken bir devlet kurumuna ceza verilmesi ise gerçekleşmesi imkânsız bir ihtimal olarak gözükmemektedir.

Konu hakkında bir başka soru işareti ise siyasilerin beyanları odağında oluşacaktır. Örneğin, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bir konuşmasında tek partili dönemde 75 kişilik sınıflarda okuduğunu (Tek partili dönem 1950 yılında son bulmuştur, Recep Tayyip Erdoğan ise 1954 doğumludur) beyan etmiştir. Bu bilgi tamamıyla gerçeğe aykırı bir bilgidir ve kamu barışını bozmaya elverişli olarak nitelendirilebilir. Bu şekilde gerçeğe aykırı bilgilerin siyasiler tarafından verilmesi durumunda iktidarın suç oluşturma potansiyeli taşıyan eylemlerine gözlerini kapatan yargı harekete geçecek midir?

Kamu Barışı ve Alenen Yayma Kavramları Üzerine Değerlendirmeler

Kanun, suçun oluşması için gerçeğe aykırı bilginin kamu barışını bozmaya elverişli şekilde alenen yayılmış olmasını şart olarak sunmaktadır. Kanunun bu bölümünü ikiye ayırarak incelemek faydalı olacaktır.

Aleniyet kavramı, Yüksek Mahkeme kararlarında şu şekilde açıklanmaktadır: “*Doktrinde aleniyetin vukubulması için mekanın umumi mahal yada kamuya açık alan olmasında birleşilmektedir. Yine aleniyet halinin gerçekleşmesi için herkese açık ve kısıtlama olmadan izlenebilir olması öne çıkmaktadır.*”

Alenen yayma kavramını suçun temel unsurlarından birisi olarak nitelendirdiğimizde, sınırlı sayıda takipçinin olduğu “gizli hesaplarda” yapılan gerçeğe aykırı bilgi içerikli paylaşımların sonucunda suçun meydana gelmemesi gerekmektedir. Ancak bu tarz bir hesapta yapılan paylaşımın başka kişiler aracılığıyla aleni hale getirilmesinde suç oluşacak ve suçun failinin tespit edilebilmesi meselesi gündeme gelecektir. Bu durumda gerçeğe aykırı bilgiyi aleni hale getiren kişinin cezai sorumluluğunun doğması gündeme gelecektir. Ancak gerçeğe aykırı bilgiyi dolaşıma sokan gizli hesap sahibi kişinin sorumlu tutulup tutulamayacağını belirlemek güç olacaktır çünkü suçun oluşması için aranan alenilik şartı kişi tarafından yerine getirilmemiştir.

Gerçeğe aykırı bilgi içeren paylaşımın açık bir hesapta yapılması durumunda ise diğer şartları da taşıyorsa paylaşım sahibinin cezai sorumluluğu gündeme gelecektir. Ancak yapılan bu paylaşımı paylaşan, retweet eden kişilerin sorumluluklarının doğup doğmayacağını belirlemek için suçun, suç tipleri açısından tasnifinin yapılması gerekmektedir.

Gerçeğe aykırı bilgi yayma suçunun, ani suçlar ve mütemadi (kesintisiz) suçlar açısından tasnifinin yapılması sonucunda retweet eden kişinin akıbetinin belirlenmesi mümkün olacaktır.

Ani suçlar, suçun işlenmesi sonucunda -neticenin gerçekleşmesi aranıyorsa- neticenin gerçekleşmesi ile birlikte derhal sona eren suçlardır, örnek olarak kasten öldürme suçu verilebilir, suç kişinin ölmesiyle yani neticeyle birlikte sonuçlanır.

Kesintisiz suçlar ise kanunda tanımlanan hareketlerin işlenmesiyle tamamlanan, suç konusu fiilin icrası devam ettikçe suçun da devam ettiği suçlardır. Kesintisiz suçlarda failin suçun devamlılığına son verme iktidarının bulunması gerekmektedir.

Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu bu bağlamda değerlendirildiğinde ise suçun bilginin alenen yayılması hareketiyle işlenmiş sayılıp herhangi bir sonucun ortaya çıkmasının gerekmediği anlaşılacaktır.

Dolayısıyla bu suç sosyal medya aracılığı ile işlendiği vakit suç konusu fiilin icrasının devam etmiş sayılacağı açıktır. Bu durumda ise fiilin icrasının devam etmesi dolayısıyla suça iştirak mümkün olacaktır. Suç şartlarını taşıyan bir paylaşımı retweet eden kişi de fail gibi cezalandırılması gerekmektedir.

Günümüz sosyal medya kullanımında kişiler içerik kontrolü yapmadan paylaşımları kendi sayfalarında rahatça paylaşmaktadır. Bu teklifin uygulanması bahsettiğimiz şekilde olacaksa insanlar herhangi bir haberi, bilgiyi yaymaktan imtina edecektir. Twitter'in yargı üzerindeki, olmaması gereken etkisi, bu şekilde son bulmaya yaklaşacaktır. Twitter etkisinin yargıda kendisine yer bulmaması gerektiğinden bahsetmeme rağmen yargının harekete geçmediği ancak muhakkak harekete geçmesi gereken konularda Twitter'in faydalı etkisi de son bulacaktır çünkü ortaya atılan bir iddianın gerçekliğinden emin olmayan kişiler bunu paylaşmaktan çekinecektir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi teklifle ceza kanununa eklenmek istenen suç tipinin yaratacağı bu karışıklıklardan ötürü madde metninden çıkarılması gerekmektedir.

Kamu barışı kavramının değerlendirilmesi ise kavramın yaratacağı belirsizlik kapsamında olacaktır. Söz konusu teklifin görüşmeleri sırasında Yargıtay 8. Ceza Dairesi Üyesi İhsan Baştürk bu sıkıntıya şu ifadelerle değinmiştir: *“Kamu düzeni” kavramı, “ülkenin iç ve dış güvenliği” kavramı, “kamu barışını bozma ” kavramı; bunların içeriğinin belirlenmesinin yargı erki tarafından uygulanmasında önemli tartışmalar çıkarabileceğini tahmin etmek hiç de güç değildir, biz bunu örnek kararlarımızla görüyoruz, bizatihi bire bir yaşıyoruz.*

Yargıtay üyesinin de belirttiği gibi “kamu barışı” ve benzeri kavramlar içinin doldurulması ve uygulamada istikrar sağlanması güç kavramlardır. Türk Ceza Kanunu'nun beşinci bölümünün adı “Kamu Barışına Karşı Suçlar”dır. TCK m.216'da yer alan Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama suçu da bu başlık altında düzenlenmektedir. Kamu barışı kavramının yarattığı belirsizliği örneklendirmek için TCK m.216'ya dayanılarak verilen hükümler ve açılan davalardan bahsedeceğim.

Metin Akpınar ve Müjdat Gezen'in *“Bireylerin özgür iradesiyle geleceklerini tayin edebildikleri rejim demokrasidir. Bizim polarizasyondan, bu kargaşadan kurtulabilmemizin tek çaresi de demokrasi diye düşünüyorum. Oraya ulaşabilirsek ne ala, kavga dövüş olmaz, biz bu işin içinden çıkarız.*

Ulaşamazsak her faşizmin olduğu gibi, karşılaştığı gibi belki liderini ayağından asarlar, belki mahzenlerde zehirlenerek ölür, belki adı geçen başka liderlerin yaşadığı gibi kötü sonlar yaşayabilir ama bize yazık olur, biz harap oluruz.” ve “Herkesi azarlıyor, herkese parmak sallıyor, millete ‘haddini bil’ diyor. Bak Recep Tayyip Erdoğan, sen benim, bizim vatanseverliğimizi sınamazsın. Haddini bil” şeklindeki eleştiri içeren ifadeleri dolayısıyla yargılandıkları dava sonucunda aralarında 216. maddenin de yer aldığı suçlardan dolayı hüküm giydiler.

Bir başka örnek olarak, Ramazan ayında içki içtiklerini “şahsi hesaplarından” paylaşan ve “şahsi hesaplarından” yaptıkları paylaşım ile kamu barışını bozmaya kalkışan(!) Pegasus çalışanları hakkında başlatılan soruşturma verilebilir.

Bu örneklerde de görüldüğü üzere kamu barışı ve benzeri kavramlar günümüz iktidarının hangi şekilde hoşuna gidecekse, yargı tarafından o şekilde yorumlanıp hükme esas alınmaktadır. Bunun gibi muğlak ve herkes tarafından farklı yorumlanabilecek ifadeler hukuki öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerini yerle yeksan edecektir. Söz konusu maddenin teklif metninden çıkarılması gerektiğinin altını bir sefer daha çizmekte yarar görüyorum.

Failin Suçu Gerçek Kimliğini Gizleyerek İşlemesi

Söz konusu maddenin ikinci fıkrası “*Fail, suçu gerçek kimliğini gizleyerek veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlemesi hâlinde, birinci fıkraya göre verilen ceza yarı oranında artırılır.*” şeklindedir.

Söz konusu düzenleme sosyal medyanın ruhuna aykırıdır. Sosyal medya platformları hayatımıza girdiği andan itibaren kişilerin “nickname” yani mahlas kullanımı son derece yaygın bir hale gelmiştir. Söz konusu durum hakkında Yargıtay 8. Ceza Dairesi Üyesi İhsan Baştürk “...failin gerçek kimliğini gizlemesinin de belirlilik ilkesine aykırı bir durum ortaya çıkarabileceğini çünkü internet ortamında nicknameler sıkça kullanılıyor.” şeklinde fikir belirtmiştir.

Teklifin Komisyon Görüşmelerinden Öne Çıkanlar ve Sonuç

Söz konusu teklif hakkında CHP’li vekil Alpay Antmen, dezenformasyona ilişkin maddenin CHP iktidarında ilk haftalar içerisinde yürürlükten kaldırılacağını belirtti. Muhalefet genel manada söz konusu maddeyi değiştirmeyi teklif etmedi. Maddenin teklif metninden

ıkarılması gerektiğinin altını sıkça ızdiler. Maddenin varlığı insanların gerçek bilgileri yaymasının bile önüne geçecektir. Günümüz iktidarının gerçekleriyle, bizlere dayatılan hayatın gerçeklerinin arasında uçurum mevcuttur. Bu sebeple görünen gerçekleri paylaşma isteğini bastıran birçok insan olacağını öngörmek pek de zor değildir.

Yazı boyunca bahsedilen Yargıtay yesi İhsan Baştürk, söz konusu dezenformasyon maddesinin belirsizlik yaratacağı ve hukuki açıdan belirli sıkıntıları içerdiğini beyan etmiştir. Bu beyanları zerine Adalet Komisyonu başkanı tarafından sözünü bitirmeye zorlanmıştır. Muhalefet partisi mensubu vekiller, zorlamalara karşı Yargıtay yesinin konuşmasına devam etmesi için bastırmışlardır ancak teklif sahibi parti mensubu vekiller muhalefetin bu isteğine *“Biz çağırdık!”* şeklinde karşı kmış ve MHP Milletvekili Feti Yıldız Yargıtay yesine görüşleri zerine *“Boş hikaye anlattın”* şeklinde ıkışmıştır.

Bu söylemler iler acısı bir durumu gözler önüne sermektedir. Bir yargı mensubunu görüş belirtmesi için davet eden teklif sahipleri (AKP - MHP) yenin belirttiği görüşlerden memnun kalmayınca sözünü rahatça kesebiliyor ve üyeyi kendileri çağırdıkları için istedikleri görüşleri syletebileceklerine inanıyorlar. Bu durum iktidar kanadında yer alan gruhun yargıyı yıllardır bir kukla haline getirdiğini ve bu durumun aksine bir tavırla karşılaştıkları zaman ne kadar saygıdan yoksun davranabileceklerini göstermektedir.

Yargıya duyulan güvenin ülke çapında yok denecek raddeye gelmesi bugüne kadar yapılan liyakatsizliklerin ve hükümetin yargıyı yıllardır oyun hamuru misali şekil vermesinden dolayı meydana geldiğini söyleyebiliriz. İktidar, bu şekle uymayan şekilde davranan yargı mensuplarını ise hangi derecede olursa olsun susturma eylemini bir refleks olarak göstermektedir.

Bu refleks ile ilk günden beri hareket eden iktidarın seçim öncesindeki son hamlelerinden birisi de basını susturmak yönünde olmuştur. Dezenformasyona ilişkin madde, hakkında şu şekilde olsaydı daha iyi olurdu veya aslında olumlu bir düzenleme ancak bazı noktaları eksik kalmış şeklinde eleştirilebilecek bir madde değildir. Bu maddenin teklif metninden tamamen çıkarılması gerekmektedir.

Yazıyı Anayasa'nın 28. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi ile sonlandırmak istiyorum.

“Basın hürdür, sansür edilemez.”

CDR

Center for
Democracy Research

Center for Democracy Research (CDR), 2020 yılında bir grup genç avukat, teknolojist ve siyaset bilimci tarafından kurulmuş, kâr amacı gütmeyen bir araştırma merkezidir.

CDR, veriye dayalı araştırma projeleri ve politika odaklı teknolojik araçlar geliştirerek Türkiye parlamentosu ile İstanbul-Ankara İzmir Büyükşehir Belediye Meclislerinin katılımcılığını, hesap verebilirliğini ve şeffaflığını artırmayı amaçlamaktadır.

info@demokra.si
cdr.org.tr

Akkirman Sokak
No:2/1 Daire:4
Nişantaşı/İstanbul